

Авдєєва Т.В., Ванін А.В.

Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», Київ, пр. Берестейський, 37, email: avdeeva.tetyana@gmail.com

НАРИС ПРО КЕРІВНИКІВ КАФЕДРИ МАТЕМАТИКИ КИЇВСЬКОГО ПОЛІТЕХНІЧНОГО ІНСТИТУТУ

***Анотація.** Коротко викладено історію розвитку кафедри вищої математики Київського політехнічного інституту та наводяться основні факти життя та наукові пріоритети керівників кафедри, починаючи з перших днів створення кафедри і до нині.*

***Abstract.** The article briefly outlines the history of the development of the Department of Higher Mathematics at Kyiv Polytechnic Institute and provides the main facts of life and scientific priorities of the department heads from its inception to the present day.*

***Ключові слова:** Київський політехнічний інститут, історія кафедри вищої математики, кафедра математичної фізики, фізико-математичний факультет, керівник кафедри, завідувач кафедри.*

***Key words:** Kyiv Polytechnic Institute, history of the department of higher mathematics, department of mathematical physics, head of the department.*

Історія кафедри завжди писалася і буде писатися через долі її співробітників, їх досягнення на науковій та педагогічній нивах. Результати діяльності кафедри в першу чергу залежать від керівника, його вміння відстоювати інтереси, творити сприятливі умови для роботи співробітників та студентів, не лише бачити суть справ, а й самому творити красу в математиці. Кафедру завжди очолює людина, яка спроможна генерувати глибокі наукові ідеї, надихати оточуючих на повсякденну творчу роботу (наукову та педагогічну). Без сумнівів, можна стверджувати, що всі керівники кафедри математики та математичної фізики мали та мають незаперечний авторитет як вчені, яскраві та непересічні особистості, талановиті викладачі, неперевершені вчителі та громадянські діячі. Вони глибоко стурбовані долею України та вітчизняної науки. Надзвичайно плідною була їх наукова та педагогічна діяльність, що

виражалася у талановитих учнях та послідовниках, чисельних наукових та методичних роботах.

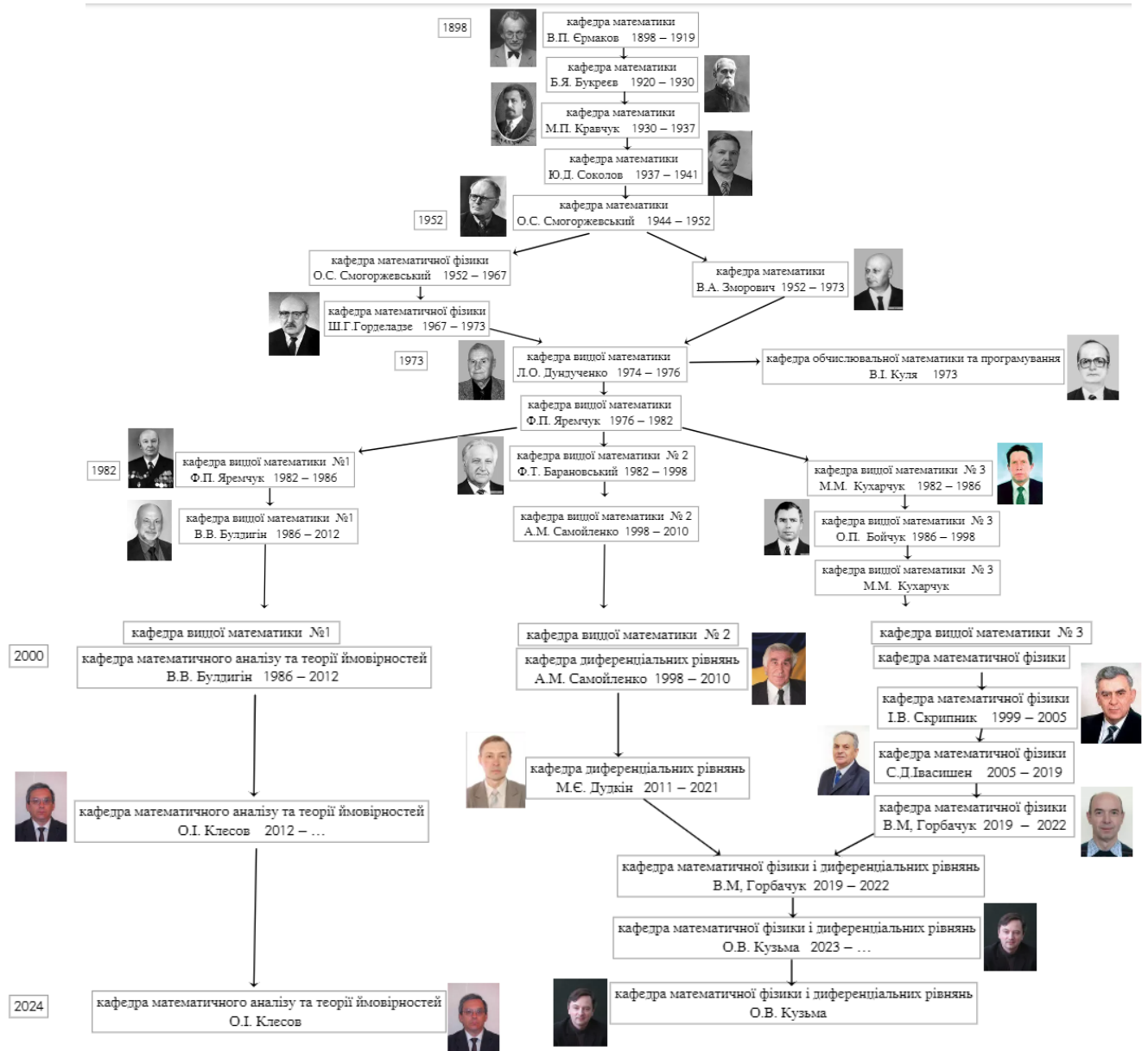
Метою дослідження є показати історичний шлях кафедри вищої математики Київського політехнічного інституту, розповісти про непересичених особистостей, що очолювали кафедру впродовж всього періоду. Кафедра математики при Київському політехнічному інституті має більш ніж столітню історію. Хронологічні межі нашого дослідження охоплюють кінець XIX – першу чверть XXI століть.

За понад столітню історію свого існування кафедра неодноразова ділилася на декілька кафедр (дробилася) та об'єднувалася, змінювала свою назву, навіть була в евакуації. Зрозуміло, що ми не зможемо розповісти про всіх математиків, хто працював на кафедрі, їх достатньо велика кількість. Ми зупинимося лише на особистостях, які очолювали кафедру за цей час, тобто завідували кафедрою математики або її підрозділом. Після створення КПІ у 1898 р. очолити кафедру математики було запрошено члена-кореспондента Санкт-Петербурзької АН заслуженого професора Василя Петровича Єрмакова, який викладав лекції на механічному та інженерному відділеннях. У той же час на хімічному відділенні лекції читав професор Борис Якович Букреєв. На момент створення КПІ до курсу з математики, крім диференціального та інтегрального числення, входили елементи диференціальної геометрії, теорія диференціальних рівнянь звичайних та з частинними похідними, елементи теорії ймовірностей, складання емпіричних формул та наближені обчислення.

Після Б.Я. Букреєва протягом 1930 – 1937 рр. кафедру математики КПІ очолював академік Михайло Пилипович Кравчук. Протягом 1937 – 1941рр. кафедру вищої математики очолював відомий математик і механік, член-кореспондент АН УРСР, професор Юрій Дмитрович Соколов.

У період Другої світової війни КПІ було евакуйоване до Ташкенту й об'єднано із Середньоазіатським індустріальним інститутом. У цей час аж до 1952 р. кафедру математики очолював професор Олександр Степанович Смогоржевський.

Навесні 1952 р. відбулося перше ділення кафедри математики КПІ на дві кафедри, а саме на кафедру математичної фізики на чолі з О.С. Смогоржевським та кафедру вищої математики на чолі з відомим спеціалістом із теорії аналітичних функцій професором В.А. Зморовичем, який працював у КПІ з 1932 р., понад 50 років. Упродовж 1952 – 1973 рр. В.А. Зморович був завідувачем кафедри вищої математики.

У 1967 р. кафедру математичної фізики очолив Ш.Г. Горделадзе, відомий фахівець з астрономії, який досяг значних успіхів у дослідженні Нових зір та побудови «видимих» Галактик.

Після смерті Ш.Г. Горделадзе 1973 р. кафедри математичної фізики та вищої математики об'єднали в одну кафедру вищої математики, яку очолив учень В.А. Зморовича професор Л. О. Дундученко.

Після об'єднання двох кафедр, частина її складу увійшла до кафедри обчислювальної математики та програмування, яку очолив професор В.І. Куля, відомий фахівець у галузях обчислювальної техніки, програмування та прикладної математики.

Упродовж 1976 – 1986 рр. кафедру вищої математики КПІ очолював професор Федір Петрович Яремчук. [1-5]

У квітні 1982 р. кафедру вищої математики було розділено на три кафедри: вищої математики №1, якою продовжував керувати проф. Ф.П. Яремчук; вищої математики №2 на чолі з проф. Федором Титовичем Барановським; вищої математики №3 на чолі з доцентом Миколою Макаровичем Кухарчуком.

Кафедру вищої математики №1 протягом 1986 – 2012 рр. очолював професор Валерій Володимирович Булдигін. 2012 р. кафедру математичного аналізу та теорії ймовірностей НТУУ «КПІ» (вищої математики №1) очолив професор Олег Іванович Клесов, 1986 р. кафедру вищої математики №3 очолив професор Остап Пилипович Бойчук. Протягом 1998-2011 рр. кафедру диференціальних рівнянь НТУУ «КПІ» очолював академік НАН України Анатолій Михайлович Самойленко.

У травні 1996 р. за сприянням ректора КПІ академіка Михайла Згуровського на базі кафедр фундаментальної підготовки при НТУУ «КПІ» було створено фізико-математичний факультет, який очолив академік НАН України Віктор Григорович Бар'яхтар. Першим заступником декана ФМФ НТУУ «КПІ» став професор Володимир Володимирович Ванін, завідувач кафедри нарисної геометрії, інженерної та комп'ютерної графіки КПІ, який від 2007 р. очолює фізико-математичний факультет.

1999 р. кафедру математичної фізики очолив академік НАН України Ігор Володимирович Скрипник. 2000 р. номерні кафедри вищої математики НТУУ «КПІ» було перейменовано наступним чином: кафедру №1 – у кафедру математичного аналізу та теорії ймовірностей, кафедру №2 – у кафедру диференціальних рівнянь, кафедру №3 – у кафедру математичної фізики.

Заступником завідувача кафедри упродовж 1999 – 2005 рр. був призначений М.М. Кухарчук, а після смерті академіка І.В. Скрипника виконуючим обов'язки завідувача кафедри математичної фізики було призначено професора Степана Дмитровича Івасишена, якого в 2004 р. запросив працювати на кафедру НТУУ «КПІ» Ігор Володимирович Скрипник. [6]

Протягом 2014 – 2021 рр. кафедру диференціальних рівнянь НТУУ «КПІ» очолював професор Микола Євгенович Дудкін.

2019 р. кафедру математичної фізики очолив доктор фізико-математичних наук Володимир Мирославович Горбачук. Влітку 2021 р. відбулося злиття кафедр математичної фізики та диференціальних рівнянь, керівником кафедри

математичної фізики та диференціальних рівнянь залишився професор В.М. Горбачук.

Від 2023 р. кафедру математичної фізики та диференціальних рівнянь очолює Олександр Всеволодович Кузьма.

Пильна увага непересічних особистостей керівників плекала невпинний науково-педагогічний розвиток кафедр математики. Перегортаючи сторінки славного історичного минулого кафедр математики Київської політехніки, знайомлячись з творчими набутками керівників цих кафедр, можна з впевненістю дивитися у майбутнє. [7, 8]

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Добровольський В.О. Математика в Київському політехнічному інституті у 1918 – 1968 рр. // Нариси з історії природознавства і техніки. – К., 1971, вип. XV, с.3-8.
- [2] Добровольський В.О. Математика в КПІ за перші 50 років його існування. // Наукові вісті НТУУ «КПІ», 1998, №2, с.128-133.
- [3] Добровольський В.О. Математика в Київському політехнічному інституті за 50 років. – З історії вітчизняного природознавства. – К., Наукова думка, 1964, с. 128 – 143.
- [4] Добровольський В.О. Математика в КПІ у 60-80 рр. ХХ ст. // Питання історії науки і техніки. – К. 200 №1 (5), с. 33-43.
- [5] Добровольська Е.М., Авдєєва Т.В. Із історії кафедри математичної фізики (до 110 річниці НТУУ «КПІ») // Питання історії науки і техніки. — 2008. — № 3. — С. 2-10.
- [6] Математичне сузір'я КПІ. До 115-річчя Київської політехніки. Режим доступу: <https://kpi.ua/history-math>
- [7] Кафедра математичного аналізу та теорії ймовірностей. Режим доступу: <https://matan.kpi.ua/uk/history-of-the-department.html>